

PAKT MOLOTOV- RIBBENTROP

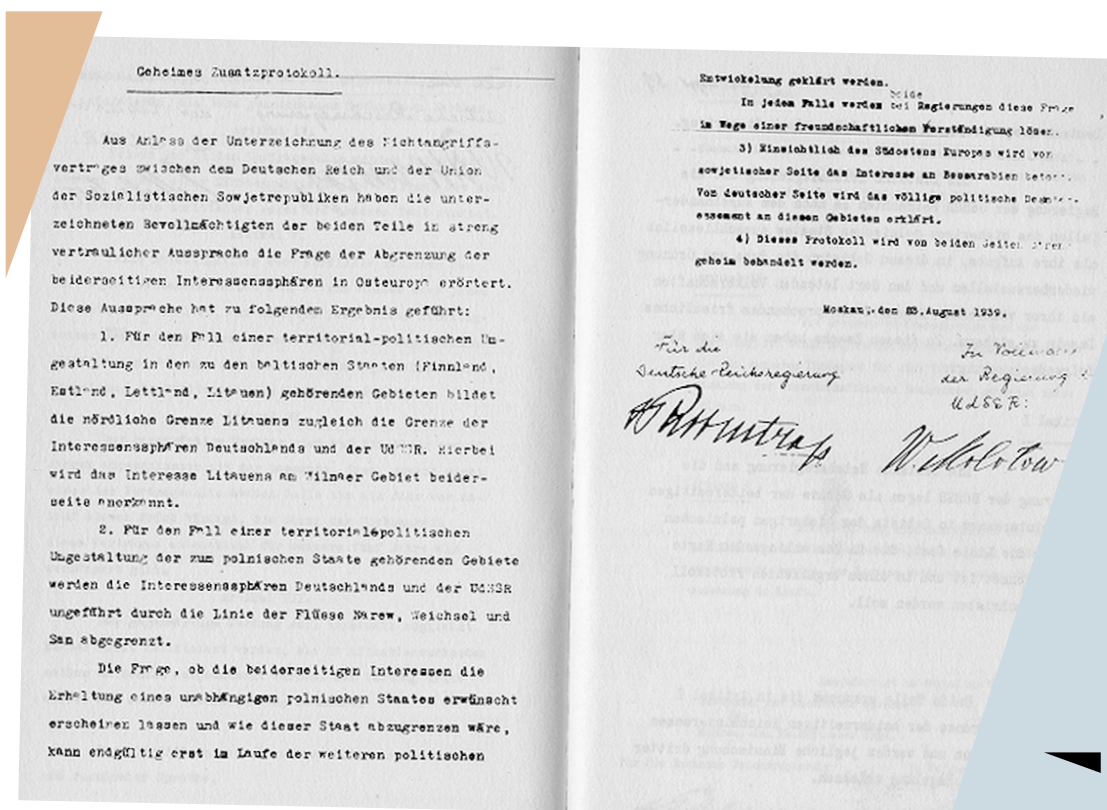
Známy aj ako Zmluva
o neútočení medzi
Nemeckom a ZSSR
23. august 1939

Pakt Molotov–Ribbentrop bol podpísaný v Moskve 9 dní pred začiatkom druhej svetovej vojny v Európe.

Je pomenovaný podľa sovietskeho a nemeckého ministra zahraničných vecí, ktorí ho podpísali.

Oficiálne bol zmluvou, ktorá zaručovala mier medzi dvomi národmi, ktoré predtým vzájomne prejavovali proti sebe veľké nepriateľstvo.

Obsahoval však aj tajný protokol vymedzujúci časti Európy, ktoré chcela každá krajina ovládať.

Tajná doložka k paktu Molotov–Ribbentrop, v ktorej sa uvádzajú nemecké a sovietske sféry vplyvu. Táto fotografia pochádza z obhajoby von Ribbentropa a Hermanna Göringa na Norimberskom procese v roku 1946!

OKOLNOSTI

1918
Na konci prvej svetovej vojny sa Európa nachádzala v stave zmätku. Fínsko, Estónsko, Lotyšsko, Litva a Poľsko vyhlásili svoju nezávislosť. Rumunsko zabralo Besarabiupôvodne patriacu Rusku.

1922
Nemecko a Ruská socialistická federatívna sovietska republika podpísali zmluvu v Rapalle v Taliansku. Táto znovu vytvorila a upevnila vojenské a hospodárske vzťahy medzi týmito dvomi národmi.

1926
Berlínska zmluva, prvý pakt o neútočení medzi Nemeckom a Sovietskym zväzom.

Policajný dôstojník (vľavo) a hnedokabátnik SA (vpravo), jeden z 50 000 nacistov v Prusku menovaných nacistickou stranou za dôstojníka „Hilfspolizei“ („pomocnej polície“).³

1933
V Nemecku sa dostali k moci nacisti.

Apríl – júl 1939
Soviety začali paralelné rozhovory s Nemeckom na jednej strane a Britániou a Francúzskom na druhej strane.

1918–1922
Po sérii vojen za nezávislosť sa hranice Poľska a pobaltských štátov stabilizovali.

Poľsko-sovietska vojna. Poľské guľometné opevnenie blízko Milosna v dedine Janki, august 1920.²

1936
Začala sa španielska občianska vojna. Nemeckí vojaci bojovali na strane nacionalistov, zatiaľ čo sovietski vojaci bojovali po boku republikánov.

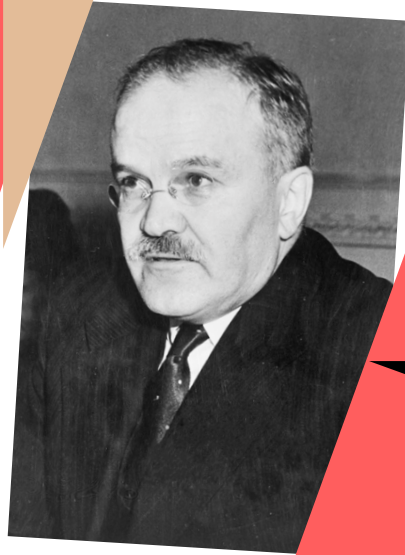
Francisco Franco.⁴

21. august 1939
Soviety odvolali rozhovory s Britániou a Francúzskom.

23. august 1939
Bol podpísaný Pakt Molotov–Ribbentrop.

KLÍČOVÉ OSOBNOSTI

Sovietska strana

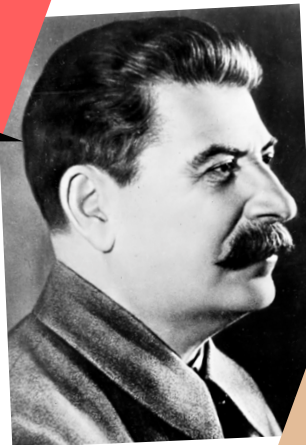

Vjačeslav Molotov

Sovietsky minister zahraničných vecí. Jeho predchodca Maxim Litvinov pred zmluvou s Nemeckom uprednostňoval zmluvu s Britániou a Francúzskom. Sovietska politika sa zmenila, keď ho v máji 1939 nahradil Molotov.⁵

Josif Stalin

Diktátor, premiér ZSSR. Skutočnou hnacou silou sovietskej zahraničnej politiky bol vždy Stalin.⁶

Gróf Friedrich-Werner von der Schulenburg

Nemecký veľvyslanec v ZSSR. Bol to práve Schulenburg, kto urobil pri príprave paktu veľmi veľa diplomatickej práce.⁷

Joachim von Ribbentrop

Nemecký minister zahraničných vecí.⁸

Nemecká strana

ZMLUVA

Obe strany súhlasili s tým, že „sa zdržia akéhokoľvek aktu násilia, agresívneho činu a akéhokoľvek útoku voči sebe navzájom“.

Ak sa jedna zo strán zapojí do vojny s inou krajinou, druhá strana vyhlási, že zostane neutrálna.

V prípade sporov vyhlásili, že zostanú neutrálné a v prípade potreby sa budú usilovať o arbitráž.

Zmluva mala trvať 10 rokov.

V tajnom dodatočnom protokole obe krajiny vyhlásili, ktoré časti východnej Európy chcú ovládať.

Stalin a Ribbentrop po podpise paktu medzi Sovietsmi a nacistickým Nemeckom 23. augusta 1939.⁹

Tajný protokol

Sovietsky zväz deklaroval svoj záujem o získanie kontroly nad Fínskom, Estónskom a Lotyšskom.

Litva by spadala do nemeckej „sféry vplyvu“. (Neskorší dodatok poskytol ZSSR kontrolu aj nad Litvou.) Obe strany sa dohodli, že Vilnius bude zahrnutý ako súčasť Litvy.

V prípade „nového územného a politického usporiadania“ Poľska bude krajina rozdelená medzi Nemecko a ZSSR.

Sovietsky zväz tiež deklaroval svoj záujem o Besarábiu, ktorá bola v tom čase regiónom Rumunska.

DÔSLEDKY

Nemecko

Pakt Molotov–Ribbentrop poskytol nacistickému Nemecku istotu, že môže napadnúť Poľsko bez obavy z odvety Sovietskeho zväzu. Zaútočilo 1. septembra 1939, čím sa začala druhá svetová vojna.

ZSSR

Poľsko napadla 17. septembra aj Červená armáda. O dva mesiace neskôr zaútočila aj na Fínsko. V nasledujúcich mesiacoch obsadila Estónsko, Lotyšsko, Litvu a Besarábiu a pripojila ich k Sovietskemu zväzu.

Európa

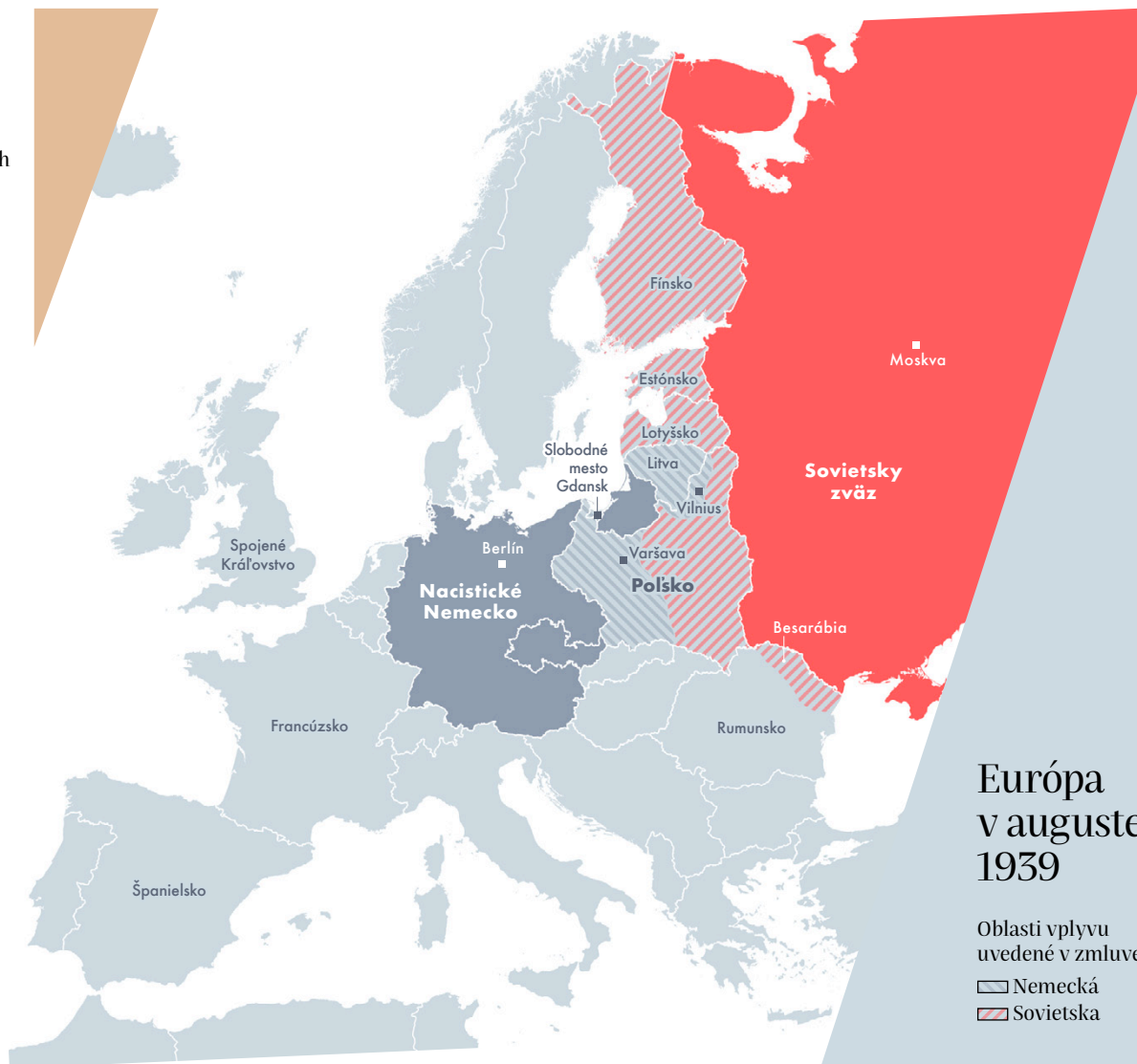
Pakt prekazil britské a francúzske plány na obklúčenie Nemecka nepriateľskými štátmi, ako to urobili počas prvej svetovej vojny. Počas rokov 1939–1941 poskytol Sovietsky zväz Nemecku veľké množstvá životne dôležitých surovín, ktoré mu pomohli pokračovať vo vojne. Sovietske velenie nasledovali aj komunisti v celej Európe, ktorí bránili Nemecko pred kritikou.

Koniec paktu

Pakt Molotov–Ribbentrop sa náhle skončil 22. júna 1941, kedy Nemecko napadlo Sovietsky zväz. Nemeckí vojaci sa dostali až k Moskve, tu však boli otočení späť.

Dlhodobé dôsledky

Vytvorenie nemeckých a sovietskych „zón vplyvu“ spustošilo celý región. Na zabránenie odporu boli vyvraždené tisícky „politických nepriateľov“, státisíce ich bolo deportovaných. Pakt vydláždil cestu sovietskej nadvláde vo východnej Európe, ku ktorej došlo po porážke Nemcov v roku 1945.

Európa v auguste 1939

Oblasti vplyvu uvedené v zmluve:

- Nemecká
- Sovietska

European Network
Remembrance
and Solidarity

Pakt Molotov– Ribbentrop

Infografika
vypracovaná pre
projekt Hi-story
lessons Vyučovanie
a učenie sa o európskej
histórii 20. storočia.

Úlohou projektu Hi-story lessons je ukázať európsku históriu 20. storočia z rôznych pohľadov. Hlavným cieľom je zdôraznenie potreby vyučovať históriu s vedomím, že susedné krajiny môžu mať rôzny názor na

rovnaký historický fakt. Usilujeme sa zistiť, ako učitelia a ich študenti vidia históriu Európy – jej rozmanitosť a zložitosť v čase, dokonca aj s protichodnými názormi.

<https://hi-storylessons.eu/>
<https://enrs.eu/>

ENRS (Európska sieť Pamäť a Solidarita) je financovaná:

Ministry of
Culture
and National
Heritage of
the Republic
of Poland.

Minister of State
for Culture and the Media

MINISTRY
OF HUMAN CAPACITIES

MINISTRY
OF CULTURE
OF THE SLOVAK REPUBLIC

MINISTRY OF CULTURE

Autori

Keith Lowe,
britský spisovateľ a
historik, ktorého práce
boli preložené do
dvadsiatich jazykov po
celom svete.

Nezávislý editor:
Prof. Jan Rydel,
ENRS

Pedagogický
konzultant:
Julita Gredecka

Koordinácia:
Maria Naimska,
Zhanna Vrublevska,
ENRS

Grafická úprava:
Jasiek Krzysztofiak

Preklad z angličtiny do
slovenčiny:
Darren Chastney

Korektúra:
Lukáš Obštník

Fotografie

V poradí, ako sa objavujú:

1 Neznámy autor, Wikimedia
Commons, verejná doména.

2 Neznámy autor, Wikimedia
Commons, verejná doména.

3 Bundesarchiv, Bild 102-14381,
Georg Pahl, CC-BY-SA 3.0.

4 Biblioteca Virtual de Defensa,
MUE-120279, neznámy autor,
Wikimedia Commons, verejná
doména.

5 Holandské národné
archívy, Bestanddeelnnummer
900-8982, neznámy autor,
Wikimedia Commons, verejná
doména.

6 Kongresová knižnica
Spojených štátov amerických,
oddelenie tlačí a fotografií, ID
fsa.8e00858, neznámy autor,
Wikimedia Commons, verejná
doména.

7 Neznámy autor, Wikimedia
Commons, verejná doména.

8 Knižnica ETH, ETH-
Bibliothek_LBS_MH05-37-01,
Walter Mittelholzer, Wikimedia
Commons, verejná doména.

9 Bundesarchive, Bild 183-
HZ7337, CC-BY-SA 3.0.